»plenariam indulgentiam concessit. Reliquis vero diebus prædictas preces, ut supra recitantibus, indulgentiam centum dierum.

»Quia vero Sanctitati suæ expositum fuit, quod sæpe regulares, aliique in religiosis domibus commorantes, & tempore quo mane, meridie, aut vespere campanæ pulsantur, quibusdam actionibus ad regularem observantiam spectantibus detinentur, & ideo easdem preces recitare tunc temporis minime possunt, ac insimul præfatorum nomine humillime supplicatum fuit, ut ex Apostolicæ Sedis dispensatione prædictas preces alio tempore recitando easdem indulgentias lucrari valeant.

»Quapropter Sanctissimus Dominus noster audito voto Sacræ Congregationis indulgentiis, sacrisque reliquis præpositæ, benigne indulsit, ut regulares omnes, aliique in religiosis domibus commorantes, si dum ut supra campanæ pulsantur, aliquod opus exercent, quod ad regularem observantiam pertineat, nihilominus supra memoratas indulgentias acquirere possint, dummodo statim ac opus prædictum expletum fuerit, preces supra memoratas flexis genibus devote recitent. = Datum die 5. Decembris 1727.” = L. Card. Picus Præfectus = Loco ✠ Sigilli = *Raphael Cosmus de Hieronymis Secretarius.* = Romæ Typis Rev. Cameræ Apostolicæ 1727.

Et novissime à Benedicto XIV. facta est pro omnibus sequens specialis declaratio, & dispositio.

NOTIFICAZIONE.

F. Gio: Antonio del titulo de' SS. Silvestro, è Martino a' Monti della S. R. C. Prete Card. Guadagni, della Santità di nostro Signore Vicario Generale &c.

20 »La Santità di nostro Signore sempre intenta à dar ecitamento, è stimolo a' fedeli di ricorrere al Signore per ottenerne le sue celesti benedizioni, volendo togliere la deformità, che s' incontra fra questi nelle pubbliche preghiere, quali si fanno al suono della campana la mattina, il mezzo giorno, è alla sera, allor quando si recita la solita orazione dell' *Angelus Domini &c.* è con essa tre volte l' *Ave Maria &c.* conferma in primo luogo le indulgenze gia concedute dalla san. mem. di Benedetto XIII. cioè l' indulgenza plenaria, è remissione di tutti li peccati universalmente, ed in perpetuo à quelli, che veramente pentiti, confessati, è communicati in un giorno di ciascun messe à loro elezione, reciteranno, come sopra, la mentovata orazione, è negli altri giorni dell' anno, indulgenza di cento giorni per ciascheduna recita, parimente in perpetuo, ed inerendo alla disposizione della rubrica comanda, che detta orazione dal vespero di ciaschedun Sabbato à tutta la Domenica seguente si reciti in piedi.

»Comanda inoltre, che durante il tempo pasquale termina alli primi vesperi della Dominica della SS. Trinità in vece della medesima orazione si reciti in piedi l' antifona, *Regina Cœli &c.* col suo versetto, ed orazione corrispondente: *Deus, qui per Resurrectionem &c.* per la recita della quale antifona concede anche benignamente la Santità sua l' istesse indulgenze, come sopra, esortando premurosamente tutti li fideli à non trascurarne l' acquisto.

»Quelli poi, che non sapranno à mente la suddetta antifona, acquisteranno le medesime indulgenze, recitando, come sopra, l' orazione dell' *Angelus Domini &c.*” = *Dat. in Roma dalla nostra solita residenza li* 20. *Aprile* 1742. = *F. G. A. Card. Vicario.* = *Gasparo Arciprete Ori Segret.*

21 Recitantes flexis genibus sub horam noctis ad pulsum campanæ *Psalmum de profundis*, vel semel *orationem Dominicam, & salutationem Angelicam* cum versiculo *Requiem æternam* in suffragium animarum purgatorii, quo die id egerint, lucrantur indulgentiam centum dierum; & qui per annum præmissa peregerint, in uno die cujuslibet anni per unumquemque christifidelem ad sui libitum eligendo, confessi, & Sacr. Communione refecti lucrantur indulgentiam plenariam ex novissima sequenti concessione Clementis XII.

INDULGENTIÆ.

Pro recitantibus sub horas noctis ad pulsum campanæ psalmum *De profundis*, vel semel orationem Dominicam, & salutationem angelicam cum versiculo Requiem æternam &c.

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

»Cœlestes ecclesiæ thesauros, quorum dispensationem nobis commisit Deus ad christifidelium pietatem fovendam, atque augendam, & animarum salutem promovendam libenter erogamus: itaque de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus, & singulis utriusque sexus christifidelibus, qui sub horam noctis ad pulsum campanæ psalmum de profundis, vel semel orationem Dominicam, & salutationem Angelicam cum versiculo Requiem æternam &c. in suffragium animarum christifidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint, quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, seu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis in forma ecclesiæ consueta relaxamus: Insuper eisdem christifidelibus vere pœnitentibus, & confessis, ac Sacra Gommunione refectis, qui per annum præmissa peregerint, ac pro christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, ac sanctæ matris ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque christifidelem ad sui libitum eligendo, lucrifaciendam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & elargimur præsentibus, perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

»Datum Romæ apud Sanctam Mariam majorem sub annulo Piscatoris die 14. Augusti 1736. Pontificatus nostri anno septimo.” = *Signat* F. Card. Oliverius. = Romæ ex Typographia Rev. Cameræ Apost. 1736.

Et istæ indulgentiæ possunt acquiri, sive prædictæ orationes recitentur ante, sive post horam noctis juxta cujusque loci consuetudinem, ut declaravit idem Clemens XII. die 12. Decembris.

An autem Indultum concessum à Benedicto XIII. 22
allatum supra num. 20. pro regularibus, & aliis in religiosis domibus commorantibus, quod scilicet possint ipsi supradictam recitationem salutationis Angelicæ differre post terminatos actus religiosæ communitatis, si dum in ipsis reperiuntur, contingat hora, & sonitus campanæ pro tali recitatione, extendi, & applicari possit etiam pro consimili dilatione recitationis psalmi *De profundis*; Videtur de benigna interpretatione mentis Pontificiæ dicendum quod sic: quia adest eadem ratio, ne videlicet interrumpantur, & perturbentur pii, ac devoti actus religiosæ communitatis; Ubi autem eadem est ratio, eadem etiam debet esse Legis seu Juris dispositio; *L.* Ideo 27. *ff. de Legibus*, *L.* Illud 32. *ff. ad Leg. Aquil. cap.* Inter corporalia 2. *de translatione Episcop.* Cum ratio Legis sit anima Legis; *L.* Cum ratio 1. *ff. de bonis damnator.* Et in similibus idem judicium habendum est, *cap.* In causis 19. *de sentent. & re judicat.* Glossa *in consimilibus in cap.* Majores §. Verum, *de Baptismo*, & Gloss. *in similibus in Extravag. Sacrosanctæ Joann. XXII.* Ac de similibus ad similia in jure propter identitatem rationis recte procedit argumentum; *L.* Cum quidem 27. *& ibi addit. marg. C. de administrat. Tutor.* Tum quia privilegia, & beneficia principum sunt interpretanda latissime; *cap.* Cum olim *ibi*, *de verb.* Significat. *cap.* Quia circa 22. *de privilegiis*, *cap.* Odia 15. *de regul. juris in* 6. *L.* Beneficium 3. *ff. de constitut. Princip.* cum similibus.

23 Habentes coronas, rosaria, cruces, imagines, seu numismata ex auro, argento, alioque metallo confecta, vulgo *medaglie* nuncupata, cum indulgentiis ordinariis, quas postremi Pontifices Innocen. XI. Alexander VIII. Innocent. XII. Clemens XI. & Benedictus XIII. pro canonizatione Sanctorum concessere, dummodo semel in hebdomada recitent coronam Christi Domini, vel Beatissimæ Virginis, aut tertiam rosarii partem, aut officium divinum, vel parvum Beatæ Virginis, vel defunctorum, vel septem psalmos pœnitentiales, aut graduales, aut semel in hebdomada consueverint rudimenta fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicujus domus hospitalis ægrotos visitare, aut pauperibus subvenire, aut missam audire, vel si Sacerdos sit, celebrare, indulgentiam plenariam defunctis applicabilem consequuntur quoties confessi communicant in primariis anni festis, & aliis in pontificia concessione enumeratis, & insuper certa opera facientes consequuntur varias indulgentias partiales defunctis pariter applicabiles; & demum in articulo mortis invocato SS. Jesu nomine, plenariam indulgentiam obtinebunt. Hinc pro exemplo adducitur tenor talium specialium indulgentiarum à Benedicto XIII. pro octo Sanctis modo canonizatis concessarum.

I. Quicumque consuevit recitare saltem semel in hebdomoda coronam Domini, vel Beatissimæ Virginis, aut rosarium, vel ejus tertiam partem, aut officium vel divinum, vel parvum Beatæ Virginis, vel defunctorum, aut septem psalmos pœnitentiales, vel graduales, aut rudimenta fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicujus domus hospitalis ægrotos visitare, aut pauperibus subvenire, aut missam audire, vel, si Sacerdos sit, celebrare, si vere pœnitens, & Sacerdoti per Ordinarium approbato confessus, Eucharistiæ Sacramentum acceperit in quolibet ex diebus infrascriptis, nimirum Nativitatis D. N. Jesu Christi, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Sanctissimæ Trinitatis, & Corporis Christi, & die Purificationis, Anunciationis, Assumptionis, & Nativitatis Beatissimæ Virginis, tum festo Nativitatis Sancti Joannis Baptistæ, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, Andreæ, Jacobi, Joannis, Philippi, & Jacobi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis, & Judæ, Mathiæ, Josephi sponsi B. M. Virginis, & octo Sanctorum modo canonizatorum, Turribii Mogrobesii Archiepiscopi Limani, Jacobi de Marchia Confessoris, Agnetis de Monte Politiano Virginis, Peregrini Latiosi, Joannis de Cruce, Francisci Solani, Aloysii Gonzagæ, & Stanislai Kostkæ Confessorum, ac in festo omnium Sanctorum, piasque ad Deum preces effuderit pro hæresum extirpatione, fidei catholicæ propagatione, pace, & christianorum Principum concordia, ceterisque Sanctæ Matris Ecclesiæ necessitatibus, plenariam suorum peccatorum indulgentiam, & remissionem consequetur.

II. Quisquis in vigilia cujuslibet istorum octo Sanctorum jejunaverit, & confessus in ipsius festo Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserit, oraveritque Deum ut supra, toties indulgentiam plenariam consequatur.

III. Quisquis vere pœnitens peccata commissa emendare firmiter proposuerit, & eadem die visitaverit septem ecclesias quaslibet, & ubi tot ecclesiæ non reperiantur, quotquot ibi sunt, & si una tantum sit ecclesia, omnia ipsius altaria, & pro hæresum extirpatione, ut supra, pie oraverit, semel in anno fruatur indulgentiis concessis septem Urbis ecclesias visitantibus.

IV. Quicumque devote cogitaverit de aliquo Sanctissimæ Passionis Domini nostri Jesu Christi mysterio, & in ejusdem Passionis honorem septies terram humiliter deosculatus fuerit, eo die lucretur indulgentias concessas ascendentibus Romæ per scalam sanctam: hoc autem semel tantum in singulis annis.

V. Quisquis peccata sua vere detestabitur cum firmo proposito non peccandi de cetero, vel ad imitationem prædictorum octo Sanctorum, actum aliquem virtutis exercebit, toties lucretur indulgentiam septem annorum & totidem quadragenarum.

VI. Quisquis leget, aut legi audiverit aliquod libri caput de vita eorumdem octo Sanctorum, aut inviset eorum altare, aut eorum imaginem venerabitur, & oraverit pro felici statu Sanctæ Matris Ecclesiæ, peccatorumque conversione, singulis vicibus percipiat indulgentiam centum dierum.

VII. Eamdem pariter indulgentiam centum dierum lucretur, qui aliquid pauperibus tribuet, vel eosdem instruet, aut per alios instrui curabit in iis, quæ pertinent ad fidem, bonosque mores.

VIII. Quisquis se exercuerit in devotione erga Sanctissimum Sacramentum Altaris, aut B. M. Virginis, meditando illud mysterium, & beneficia nobis inde provenientia, aut compatiendo doloribus, quos Beatissima Virgo propter filii sui passionem, & mortem sensit, aut Sanctissimum Altaris Sacramentum alio modo venerando, & Deum precando pro necessitatibus ecclesiæ, qualibet vice indulgentiam centum dierum similiter consequatur.

IX. Qui ad pulsum campanæ alicujus ecclesiæ, mane, aut meridie, aut vespere consuetas preces Angelus Domini &c. devote recitaverit; vel si eas ignoret, semel orationem Dominicam, & salutationem Angelicam, vel dato signo orandi pro defunctis psalmum De profundis, aut si hunc nesciat, unum Pater & Ave, ut supra, devote recitaverit, eamdem centum dierum indulgentiam consequatur.

X. Quilibet in Urbe commorans, vel ab ea ultra viginti miliaria non absens, si legitime impeditus non intererit benedictioni, qua Romanus Pontifex in festo Paschatis, & Ascensionis solemniter benedicere consuevit, confessus autem sacrosancta Communione reficiatur, & pias ad Deum preces pro hæresum extirpatione effuderit, indulgentiis fruatur, quibus præsentes fruuntur. Qui vero longius absunt ab Urbe, si hæc adimpleverint, etiamsi legitime non sint impediti, easdem indulgentias consequuntur.

XI. Quisquis animam suam Deo in articulo mortis devote commendaverit, & sanctissimum nomen Jesu invocaverit, ore si potuerit, sin minus saltem corde, confessus, & sacra Communione refectus, si potuerit, alioquin saltem contritus, remissionem omnium suorum peccatorum, & plenariam indulgentiam consequetur.

XII. Omnes supradictæ indulgentiæ fidelibus defunctis applicari possunt per modum suffragii; ad illas autem consequendas sufficit habere *coronam*, vel *rosarium*, vel *numisma* vulgo *medalliam* ut supra benedictam; exercendo præscripta opera, quamvis aliàs facienda essent ex alia obligatione; hujusmodi vero coronæ, rosaria, vel medalliæ postquam fuerint alicui personæ appropriatæ, non possunt alteri concedi.

* Cum tamen in hoc ex præscripto SS. D. N. Benedicti Papæ XIV. variatio aliqua inducta sit, propterea formam, & summarium indulgentiarum juxta ejusdem Pontificis dispositionem à S. C. reformatum hic subjungere operæ pretium existimamus.

Forma dell' indulgenze, che la Santità di N. S. Papa Benedetto XIV. concede alle corone, rosarj, croci, ed imagini d' oro, è d' argento, ó d' altro metallo, dette volgarmente medaglie.

“Chi sarà solito die, una volta almeno la settimana, la corona del Signore, è della Madonna, ò il rosario, ò la sua terza parte, ò l' officio divino, ò picciolo della Madonna, ò de' morti, ovvero i sette salmi penitenziali, ò graduali, ovvero avrà per usanza d' insegnare la dottrina cristiana, ò visitare i carcerati, ò gl' infermi di qualche ospedale, ò di sovvenire i poveri, ò d' intervenire alia messa, ò dirla essendo Sacerdote, se veramente pentito, è confessatosi da confessore approvato dall' Ordinario, si comunichera in qualsivoglia degl' infrascritti giorni, cioè natale del Signore, Epifania, Resurrezione, Ascensione, Pentecoste, festa della Santissima Trinità, è Corpus Domini, festa della Purificazione, Annunciazione, Assunzione, è natività della Beatissima Vergine, natività di S. Gio Battista, festa de' Santi Apostoli, Pietro, è »Pao-

„Paolo, Andrea, Giacomo, Giovanni, Tommaso, Filippo, Giacomo, Bartolommeo, Matteo, Simone, è Giuda, Mattia, di San Ciuseppe sposo della Beatissima Vergine, è di tutti i Santi, è divotamente pregherà Dio per l' stirpazione dell' eresie, è degli scismi, per l' aumento della fede cattolica, per la pace, è concordia de' Principi cristiani, è per altri bisogni di Santa Chiesa, in esso giorno acquisiti la remissione di tutti i suoi peccati, è indulgenza plenaria.

„Chi farà l' istesse cose nell' altre feste del Signore, è della Beatissima Vergine, in ciascheduno di detti giorni conseguirà sett' anni, ed altretante quarentene d' indulgenze; è facendo le medesime in qualunque domenica, ò in altra festa dell' anno guadagnerà cinque anni, ed altrettante quarantene; facendole in altro giorno dell' anno acquisterà cento giorni d' indulgenza.

„Chiunque in articulo di morte raccomanderà divotamente à Dio l' anima sua invocando il nome di Gesù con la bocca, ò non potendo, col cuore, essendo veramente pentito, è come sopra confessato, è comunicato, ò non potendo contrito almeno, conseguirà la remissione di tutti suoi peccati, è l' indulgenza plenaria

„Chi farà qualunque sorte di orazione preparatoria innanzi di celebrare la messa, ò communicarsi, ò di ricitar l' officio del Signore, ò della Beata Vergine, conseguirà ogni volta cinquanta giorni d' indulgenza.

„Chi visiterà i carcerati, ò gl' infermi degli ospedali, ajutandoli con qualche opera pia, ovvero in chiesa insegnarà la dottrina cristiana, ò in casa a' proprj figliuoli, parenti, ò servitori, ogni volta guadagni ducento giorni di indulgenza.

„Chi sarà solito una volta almeno la settimana dir la corona, ò l' officio della Madonna, è de' morti, ò i vesperi, ed un notturno almeno con le laudi, ò i sette salmi penitenziali, con le litanie, è sue preci, guadagni in quel giorno, che ciò dirà, cento giorni d' indulgenza concessa da S. Pio Quinto.

„Chi al suono della campana di qualche chiesa la mattina, la sera, ò il mezzo giorno reciterà le solite preci, *Angelus Domini, &c.* ò ciò non sapendo, un *Pater noster*, ed una *Ave Maria*, ò parimente sonando il segno per li morti dirà il *Salmo De profundis*, ò un *Pater noster*, ed un *Ave Maria*, se non saprà quel salmo, conseguisca cento giorni d' indulgenza.

„Chi nel giorno di Venerdì penserà divotamente alla passione, è morte di Gesù Christo Signor nostro, è dirà tre volte il *Pater noster*, è l' *Ave Maria* in quel giorno, guadagni cento giorni d' indulgenza.

„Chi veramente pentito de' suoi peccati con proposito fermo di emendarse, farà l' esame della coscienza, è reciterà con divozione tre volte il *Pater noster*, è l' *Ave Maria*, ovvero in onore della Santissima Trinità, ovvero in memoria delle cinque piaghe di Gesù Christo cinque volte il *Pater noster*, è l' *Ave Maria*; guadagni cento giorni d' indulgenza.

„Chi pregherà divotamente per li fedeli, che sono in transito, ò dirà un *Pater noster* almeno, ed un *Ave Maria* per essi, conseguirà in quel dì cinquanta giorni d' indulgenza.

„Chiunque avrà un Crocefiso, croce, ò altra sagra immagine benedetta in camera, ò altro luogo decente della casa, dove starà, ed adempierà le cose sopradette, facendo però l' orazioni prescritte innanzi à detto Crocefisso, croce, ò immagine, conseguisca respectivamente le medesime indulgenze.

„Tutte l' indulgenze dete di sopra può ciascuno guadagnare per sè ne' giorni suddeti, ò applicarle per modo di suffragio all' anime del purgatorio.

„Sua Santità però non vuole, che le medaglie siano di carta, ma d' oro, ò d' altro metallo, ò che le immagini de' Santi siano de' canonizzati, ò altri descritti nel martirologio Romano.

„Comanda sua Santità, che nella distribuzione, ed uso di queste medaglie, corone &c. si osservi il decreto della felice memoria di Alessandro VII. stampato sotto li 6. Febrajo 1657. cioè che le medaglie, corone &c. benedette con le sopradette indulgenze, non passino la persona di quegli, a' quali saranno concedute, ò a' quali da questi saranno distribuite per la prima volta, è che non possono prestarsi ad altri, ò darsi precariamente: altrimenti perdono l' indulgenza, che hanno, è perdendosene una, non se ne possa sostituire in suo luogo un' altra, non ostante qualunque concessione, ò privilegio in contrario." *Antonio Maria Erba Protonotario Apostolico, è Secretario.*

Sommario dell' indulgenze concesse alli rosari, ò corone dette di S. Brigida benedette dalli superiori de' Monasterj, è da altri Sacerdoti dell' Ordine del SS. Salvatore, ò sia della medesima S. Brigida à ciò deputati.

"LA Santità di nostro Signore Benedetto Papa XIV. alli rosarj, ò siano corone, dette di S. Brigida, benedette da' superiori de' monasterj, ò d' altri Sacerdoti dell' ordine del Santissimo Salvatore, ò sia della medesima S. Brigida à ciò deputati, oltre alle indulgenze infrascritte gia concesse della santa memoria di Leone X. è di Clemente XI. riconosciute, ed approvate a' 4. Settembr. 1714. dalla Sagra Congregazione delle indulgenze, è sac. reliquie, di nuovo per suo breve de' 15. Gennaro 1743. ne aggiunge altre, come infra segue.

„*Primo*: Chiunque à suo arbitrio dirá il rosario, ò sia corona di S. Brigida, guadagnerà l' indulgenza di cento giorni per ogni *Pater noster*, cento giorni per ogni *Ave Maria*, è cento giorni per ogni *Credo*, che reciterà. Leone X. a' 10. Luglio 1515.

„*Secondo*: Chi reciterà detto rosario, ò corona di quindici decine, oltre alle predette indulgenze di cento giorni, acquisterà di più l' indulgenza di sette anni, è sette quarantene. Idem Leo loc. citat.

„*Terzo*: Chi reciterà il medesimo rosario, ò corona con altra, ò altre persone, tutte, ed ogn' una di esse conseguiranno le medesime indulgenze, come se ogn' uno dicesse detta corona da sè solo. Idem Leo loc. citat.

„*Quarto*: Tutte le suddette indulgenze può ciascheduno guadagnarle per sè, oppure applicarle in suffragio dell' anime del purgatorio. Benedetto XIV. a' 10. Marzo 1742.

„*Quinto*: Chi reciterà detta corona almeno di cinque decine ogni giorno per un anno intiero, è veramente pentito, è confessatosi, un giorno à sua elezione si comunicherà, è pregherà Dio per la concordia fra' Principi cristiani, per l' estirpazione dell' eresie, è per l' esaltazione di S. Madre Chiesa, conseguirà l' indulgenza plenaria di tutti li suoi peccati con facoltà di aplicarla alle anime de' fedeli defonti. Clemente XI. a' 22. Sept. 1714.

„*Sesto*: Chi sarà solito recitare detta corona almeno di cinque decine una volta almeno la settimana, confessatosi, è comunicatosi nella festa di Santa Brigida visiterà la propria chiesa parrocchiale, ò altra chiesa, ed in essa pregherà Dio, come sopra, acquisterà l' indulgenza plenaria di tutti li suoi peccati. Benedetto XIV. à 15. Gennaro 1745.

„*Settimo*: Chiunque nell' articolo di morte raccomandando la sua anima à Dio, è confessato, è comunicatosi, ò se ciò fare non potrà per qualche impedimento, almeno contrito dirà GESU' col cuore, non potendo colla bocca, guadagnerà l' indulgenza plenaria di tutti i suoi peccati. Idem Bened. loc. cit.

„*Ottavo*: Chi sarà solito recitare detta corona ogni giorno per un mese continuo, è confessatosi, è comunicatosi in un giorno à sua elezione di detto mese visiterà una chiesa, ed in essa pregherà Dio, come sopra, acquisterà l' indulgenza plenaria di tutti i suoi peccati. Idem Bened. loc. cit.

„*Nono*: Chi portando con sè detta corona, pregherà genufiesso al segno della campana per qualunque Agonizzante; qualvolta ciò farà, guadagnerà l' indulgenza di quaranta giorni. Idem Bened. loc. cit.

„*Decimo*: Chi avendo presso di sè la detta corona, è pentito de' suoi peccati farà l' esame di sua coscienza, è dirà tre volte il *Pater noster*, è tre volta l' *Ave Maria*, conseguirà l' indulgenza di venti giorni. Id. Bened. loc. cit.

„*Undecimo*: Chi tenendo con sè la medesina corona, sentirà in qualunque giorno tanto festivo, che feriato, la santa Messa, ò interverrà à sentire la parola di Dio, ò accompagnerà il SS. Viatico, quando si porta à qualche infermo, ò ridurrà qualche traviato alla via della salute, ò farà qualumque altra opera pia in onore di nostro Signore GESU' CRISTO, è della Beatissima Virgine MARIA, ò di Sancta Brigida, è recitarà tre volte il *Pater noster*, è tre volte l' *Ave Maria*, acquisterà l' indulgenza di cento giorni. Id. Bened. loc. citat.

„*Duodecimo*: Tutte le suddette indulgenze può ogn' uno guadagnare per sè, oppure aplicarle per modo di suffragio alle anime del purgatorio. Id. Bened. l. c.

„Per guadagnare tutte, ed ogn' una delle indulgenze sopra espresse, devono li rosarj, ò corone sopradette essere prima benedette da' predetti padri dell' ordine del Santissimo Salvatore, ò sia di S. Brigida, altrimenti non godono d' alcuna indulgenza.

„La Sagra Congregazione delle indulgenze, è sagre reliquie rinnovando il decreto del dia 26. Novembre 1714. proibisce à chiunque si sia di poter vendere, ò dare in prestito, ò in pegno ad altri le suddette corone, ò rosarj, in quanto che sono benedetti, altrimenti dichiara essere privi dell' indulgenze già concesse: E che perdendosene alcuna, non se ne possa surrogare un' altra in cambio di quella, se prima non è stata benedetta da' predeti padri.

„Eadem Sacra Congregatio suprascriptum indulgentiarum summarium, annuente ad relationem per me infrascriptum Secretarium factam Sanctissimo Domino nostro Benedicto PP. XIV. sub die 9. Februari 1743. quocumque idiomate in quibuslibet locis catholicis imprimi posse censuit." = A Card. S. Clementis. =
Loco ✠ *sigilli.* = A. M. Erba Protonot. Apostol. Secret.

24 Visitantes septem principales ecclesias urbis Romæ, nempe Sancti Joannis Lateranensis, Sancti Petri, Sancti Pauli, Sanctæ Mariæ Majoris, Sancti Laurentii, Sanctorum Fabiani, & Sebastiani, Sanctæ Crucis in Jerusalem, lucrantur maximas indulgentias, quæ dantur ad literam, prout referuntur ab Alphonso de Casarubios, & Hieronymo à Sorbo in *compendio privilegiorum fratrum Minorum, & aliorum mendicantium, & non mendicantium, verb. indulgentiæ septem Ecclesiarum.*

Prima ecclesia Urbis est Sacrosancta Lateranensis Ecclesia, quæ ab antiquo dicebatur Basilica Salvatoris, nunc autem communiter vocatur Ecclesia Sancti Joannis Lateranensis, quæ ab Imperatore Constantino in latere sui proprii palatii ædificata, & Sancto Sylvestro Papa, in honorem Sanctissimi Salvatoris nostri Domini Jesu Christi, & Sanctorum Joannis Baptistæ, & Joannis Evangelistæ dedicata fuit; in qua fertur, quod scilicet Sylvester, & Gregorius Summi Pontifices, qui eam successive consecraverunt, devote visitantibus concesserunt tot. indulgentias, quot eas nemo, nisi solus Deus enumerare potest.

Nota primo, quod in hac ecclesia, juxta rubricas missalis novi Pii V. jussu instituti, sunt stationes Dominica prima Quadragesimæ, Dominica Palmarum, feria quinta majoris hebdomadæ, in Sabbato Sancto, & in Albis, vigil. Pent. in die Sancti Joannis ante Portam Latinam, & est indulgentia plenaria, & liberatio unius animæ à purgatorio: Et à die Sancti Bernardini, quæ est 20. mensis Maij usque ad primum diem Augusti, die quolibet est indulgentia plenaria.

Nota etiam, quod in hac ecclesia Sancti Joannis Lateranensis habetur quædam tabula antiqua, in qua continentur sequentia, quæ bonus quidam pater nostri Ordinis tempore capituli generalissimi anno 1516. ab illa extraxit.

Primo ad Altare majus sunt indulg. 48. annorum, & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis omnium peccatorum.

Item Constantinus Imperator postquam mundatus fuit à lepra per sacri baptismatis susceptionem, dixit Beato Sylvestro, pater ecce domum meam in ecclesiam ordinavit; infunde in eam tuam largam benedictionem pro venientibus ad eam. Et ait ad eum Beatus Sylvester, Dominus Jesus Christus, qui te mundavit à lepra & purificavit te fonte perenni, per suam misericordiam mundet, & purificet omnes huc venientes sine peccato mortali, & auctoritate Petri, & Pauli, & nostra sit eis remissio omnium peccatorum quocumque tempore anni.

Item Sanctus Gregorius Papa, qui hanc ecclesiam consecravit, post destructionem ejus factam per hæreticos, confirmavit indulgentiam positam per B. Silvestrum Papam antedictum.

Item Papa Bonifacius dixit, indulgentiæ Ecclesiæ Lateranensis numerari non possunt, nisi à solo Deo, & ego omnes illas confirmo.

Item in festo Salvatoris, cujus imago visibiliter apparuit omni populo Romano miraculose, scilicet, quando Sanctus Silvester consecravit dictam Ecclesiam primo ubi fuerat populus Romanus congregatus, tunc prædicta imago apparuit visibiliter omni populo de Urbe, quæ imago remansit in pariete, nec comburi potuit, cum ecclesia bis combusta fuerit, est remissio omnium peccatorum.

Item Papa Bonifacius dixit: si quis ad sedem nostram lateranen. causa devotionis, orationis, peregrinationis accesserit, ab omni sorde peccati sit mundatus totus.

Item in ecclesia prædicta, in capella Sancti Joannis Baptistæ, in qua mulieres non intrant, ibidem ad fontes est remissio omnium peccatorum.

Item in capella Sancti Laurentii, in quam similiter mulieres non intrant, quæ dicitur *Sancta Sanctorum*, est remissio omnium peccatorum.

Item si scirent homines indulgentias Ecclesiæ Lateranensis, dicerent, tot, & tantæ sunt, quod non oportet nos ire ad sanctum sepulcrum ultra mare. * Nota, quod indulgentiæ, prout descriptæ leguntur in veteri marmorea tabula Ecclesiæ Lateranensis, de qua hic supra mentio facta est, declaratæ fuerunt apocryphæ anno 1657. & 1678. à Congregationibus S. Officii & Indulgentiarum, ut constat ex earumdem decretis apud P. Gobat *tract. 4. de indulg. num.* 703. & 709. & apud Rigantium *in regul.* 54. *Cancellar. num.* 57. Vide Ss. D. N. Benedictum XIV. *de Synodo lib.* 13. *cap.* 18. *num.* 3. & P. Minderer *parte* 1. *confer.* 2. *num.* 806. Itaque in materia indulgentiarum Ecclesiæ Lateranensis recedendum non est à constit. 45. prælaudati Pontificis, quæ *incipit*: Assiduæ sollicitudinis, *tom.* 3. *ejus Bullarii.*

Secunda Ecclesia principalis est ad Sanctum Petrum, ubi nunc est sancta sedes apostolica, & palatium Ss. Domini nostri Papæ, in qua sunt omni die sexmille, & 48. anni, & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum. Et in hac ecclesia sunt stationes in die Epiphaniæ, in Dominica prima, & secunda Quadragesimæ, in Sabbato post primam Dominicam Quadragesimæ, feria secunda Paschæ, in die Ascensionis, in die Pentecostes, in Sabbato post Pentecosten, in omnibus Sabbatis quatuor Temporum, in Dominica prima Adventus, & in tertia, & in quarta, & in die nativitatis Domini.

Item in eadem ecclesia fuisse dicuntur centum, & novem altaria, quæ nunc pro magna parte sunt remota, & in melius sub pauciori numero redacta, sive ordinata, & pro quolibet 18. anni indulgentiæ dati sunt: Et inter alia sunt septem altaria principalia, quæ in gyrum cancellis cupreis vallata sunt, olim deauratis, in quibus per totum annum integrum sunt stationes. Attamen in diebus festivitatum, tam illorum, quam aliorum altarium, sunt in eis stationes ac infinitæ aliæ indulgentiæ.

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

Item quandocumque est festum Sanctorum Petri & Pauli, vel vocationis dictorum altarium, seu etiam festum nativitatis Dominicæ, Paschæ, seu omnium Sanctorum, aliudque festum duplex, duplicantur omnes prædictæ indulgentiæ.

Item in festo Annuntiationis Beatæ Mariæ sunt ibi mille anni indulgentiæ.

Item à prædicto festo usque ad kalendas Augusti sunt ibi duodecim anni indulgentiarum, & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum.

Item quicumque ascendit gradus Sancti Petri devote, huic conceduntur pro quolibet gradu septem anni indulgentiarum per Alexandrum VI.

Tertia Ecclesia est ad S. Paulum, in qua sunt omni die sexmille, & 48. anni indulgentiarum, & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis omnium peccatorum. Et in hac ecclesia sunt stationes Dominica quarta Quadragesimæ, feria tertia Paschæ, Dominica in Sexagesima, in die Ss. Innocentium, & conversionis Sancti Pauli.

Item in conversione Sancti Pauli sunt ibi centum anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ, & plenaria omnium peccatorum remissio.

Item in festo Ss. Innocentium, quorum multa corpora requiescunt ibi, sunt ibidem 48. anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ ab antiquo: modo vero est indulgentia plenaria.

Item in dedicatione ejusdem, quæ est in octava S. Martini, sunt ibi mille anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ, & remissio omnium peccatorum.

Item, si quis intraverit dictam ecclesiam omnibus Dominicis, habet tantas indulgentias, ac si iret ad sanctum Sepulchrum Hierosolymis, ac ad Sanctum Jacobum Galætiæ. Ac visitans septem altaria hujus ecclesiæ tot lucrabitur indulgentias, quot si visitasset septem altaria S. Petri.

Quarta Ecclesia est ad Sanctam Mariam Majorem, in qua sunt omni die sex mille, & 48. anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis omnium peccatorum. In hac ecclesia sunt stationes in omnibus quartis feriis quatuor Temporum; feria quarta majoris hebdomadæ, in die Paschæ, Dominica prima Adventus, in vigilia, & die nativitatis, in die circumcisionis.

Item in vigilia Ascensionis Domini, in qua celebratur festum corporis Sancti Hieronymi ibidem quiescentis, ad altare ipsius est remissio tertiæ partis omnium peccatorum concessa à Pio Papa II. & indulgentia plenaria.

Item in omnibus festivitatibus Beatæ Mariæ sunt ibi mille anni indulgentiæ, & plenaria peccatorum remissio.

Item à festo Assumptionis Virginis usque ad ejus Nativitatem sunt ibi duodecim millia annorum indulgentiæ ultra prædictas quotidianas indulgentias.

Nota tamen, quod quarta ecclesia ab antiquo semper fuit Sancti Laurentii; sed tempore Alexandri VI. Sancta Maria tempore jubilæi fuit assignata pro quarta numero, & aliæ tres non visitabantur ex debito, sed ex devotione tantummodo, ad parcendum laboribus peregrinorum, & romanorum.

Quinta Ecclesia est ad Sanctum Laurentium extra muros, in qua sunt omni die 7048. anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac remissio tertiæ partis omnium peccatorum. Item sex mille anni indulgentiæ. In hac ecclesia sunt stationes Dominica Septuagesimæ, Dominica tertia Quadragesimæ, feria quarta infra Octavam Paschæ, & feria quinta post Pentecosten.

Item in festivitatibus Sanctorum Stephani, & Laurentii, quorum corpora ibidem requiescunt, & per octavas eorum, & in singulis stationibus ejusdem ecclesiæ sunt centum anni indulgentiæ, & remissio tertiæ partis omnium peccatorum concessi ab antiquo. Sed Calistus III. concessit omnibus utriusque sexus Christifidelibus dictam ecclesiam devote visitantibus in singulis festivitatibus, & stationibus ejusdem ecclesiæ plenariam remissionem omnium peccatorum.

Item, si quis intraverit dictam ecclesiam per annum omni quarta feria liberat unam animam à purgatorio.

Item intrans per januam australem ejusdem Templi de una cruce ad aliam, contritus, & confessus habet remissionem omnium peccatorum.

Sexta Ecclesia est ad Sanctos Fabianum, & Sebastianum extra muros, in qua sunt omni die 608. anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac remissio tertiæ partis peccatorum. Et in die S. Sebastiani, & in omnibus Dominicis mensis Maij indulgentia plenaria.

Item in eadem ecclesia sunt quotidie mille anni indulgentiæ dati à Pelagio Papa.

Item in eadem ecclesia ad catacumbas, ibi prope majus altare sunt tot, & tantæ indulgentiæ, quot, & quantæ sunt in ecclesiis Apostolorum Petri, & Pauli, quia ibi prius corpora eorum jacuerunt abscondita longo tempore in puteo quodam, super quem est unum altare. Item Silvester, Gregorius, Honorius, Pelagius, Nicolaus, & Jo. Summi Pontifices concesserunt quilibet eorum mille annos indulgentiæ quocumque tempore anni devote visitantibus dictam ecclesiam.

Item ibidem in cœmeterio Calisti est plenaria remissio omnium peccatorum secundum quosdam.

In hac ecclesia subtus terram est cœmeterium Calisti Papæ, quod quisque ingrediens contritus, & confessus indulgentiam plenariam consequetur ob merita 74000. Martyrum, & 46. Summ. Pontificum ibi sepultorum, quorum fuerunt 18. Martyres.

Septima Ecclesia est ad Sanctam Crucem in Hierusalem, in qua sunt omni die 6948. anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac remissio tertiæ partis omnium peccatorum.

In hac ecclesia sunt stationes Dominica quarta Quadragesimæ, feria 6. majoris hebdomadæ, Dominica secunda Adventus. In diebus inventionis, & exaltationis S. Crucis, in eorum octavis, & in omnibus supradictis diebus est indulgentia plenaria.

Item omni die Dominica sunt in eadem ecclesia tercenti anni indulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac etiam remissio tertiæ partis omnium peccatorum.

Item in dedicatione ejusdem, quæ celebratur in vigilia S. Benedicti Abbatis in mense Martio, est ibi plenaria remissio omnium peccatorum.

Similiter in inventione tituli Sanctæ Crucis, quod ibi in sublimi muro inventum est tempore Alexandri VI. vigesima sexta Januarii, & etiam quotidie in capella Sanctæ Hælenæ, in qua mulieres non intrant, nisi semel in anno, est indulgentia plenaria. Item per omnes dies anni est indulgentia plenaria.

Aliquas harum septem ecclesiarum, sicuti etiam stationum indulgentias suspectas esse credit cum Passerino *quæst.* 22. *num.* 135. P. Minderer *part.* 1. *confer.* 4. *num.* 271. *& part.* 2. *confer.* 4. *num.* 214. & hoc vel ob millenarios annos, vel quia persæpe præter plenarias partiales quædam addantur, & non plenariæ, contra rationem indulgentiæ, & contra disciplinam ecclesiæ. *

Hinc ad uberiorem notitiam juvat adducere motivum unde sumpsit initium visitatio dictarum septem Romanarum Ecclesiarum. Cum enim Pontifices in Oriente ad fidei puritatem custodiendam quatuor Patriarchatus instituissent, videlicet 1. *Alexandrinum*, 2. *Antiochenum*, 3. *Hierosolymitanum*, 4. *Constantinopolitanum*, quatuor Eccl. Romæ pro his quatuor Patriarchis designarunt, nempe pro primo ecclesiam D. Pauli, pro secundo Sanctæ Mariæ Majoris, pro tertio S. Laurentii, pro quarto D. Petri, ut si forte Patriarchæ Conciliorum, vel aliorum negotiorum causa Romam ventitarent, sua in ecclesia decenter degerent; Ecclesia vero S. Joannis Lateranensis addicta erat supremo urbis, & orbis Patriarchæ, videlicet Vicario Christi Domini, quia quatenus Romanus Episcopus est, suam ibi cathedralem habet; unde ad mille annos ibidem Pontifices diversati sunt. Summa itaque Romanis veneratione habitæ fuerunt hujusmodi quinque patriarchales ecclesiæ, ipsæque continenter magna pietate, ac frequentia invisebantur. Quia vero in earum visitatione opus erat per duas alias celeberrimas transire, scilicet per ecclesiam SS. Fabiani, & Sebastiani, ubi est cœmeterium innumerorum martyrum, & per ecclesiam Sanctæ Crucis, ubi valde magnum Crucis Domini frustrum sancte colitur; idcirco septem istæ ecclesiæ una omnes visitari consueverunt. Hinc, ut ad tantum pietatis opus fideles excitarentur, supradictæ, aliæque innumerabiles indulgentiæ fuerunt à Romanis Pontificibus dictis ecclesiis concessæ. Sic ex Sanctarello *cap.* 16. *de Jubilæo* refert sapientissimus Pater Viva *de Jubilæo quæst.* 4. *art.* 2. *num.* 2. *&* 3. Advertendum tamen est, quod stationum ordo pro dictis ecclesiis nunc observandus est, ut in missali novo, & assignatus est supra *art.* 4. *sub n.* 17. Vide *ibi* per tot. *dictum num.* 17.

25 Visitantes duodecim vicibus pro quolibet anno per Ordinarium specificatis septem altaria ab eodem Ordinario designata in aliqua ecclesia habente indultum apostolicum (quod solet concedi ad septennium) lucrantur pro qualibet vice id egerint, omnes, & singulas indulgentias, quas lucrarentur, si personaliter visitarent septem altaria sita, & ad id designata in basilica Principis Apostolorum de Urbe. Sic patet ex formula brevis, seu indulti à Sede Apostolica soliti concedi, & pro sua benignitate jam concessi pro visitantibus septem altaria sita, & designata in hac nostra ecclesia S. Bernardini civitatis Alexandriæ, prout explicat breve, seu indultum apostolicum in archivio hujus conventus asservatum.

26 Ex concessione Bonifaci VIII. confirmata à Benedicto XIII. uti legitur in quodam marmore posito in ecclesia S. Joannis Lateranensis Romæ, consequuntur octoginta annos indulgentiæ omnes recitantes sequentem orationem.

"Domine Jesu Christe Pater dulcissime, rogo te, ut
"amore illius gaudii, quod dilecta Mater tua habuit,
"quando apparuisti ei in illa sacratissima nocte Paschæ,
"& per illud gaudium, quando te vidit glorificatum di-
"vinitatis claritate, quatenus me illumines donis Spi-
"ritus Sancti, ut tuam voluntatem adimplere valeam
"omnibus diebus vitæ mæ. Qui vivis &c.

27 Qui vere pœnitentes, & confessi matutinali officio festi corporis Christi intersunt, aut illud recitant, lucrantur 100. dies indulgentiæ. Item 100. pro primis, & 100. pro secundis vesperis. Item 100. qui celebrant missam, aut eidem assistunt. Qui vero primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, ac completorii officiis intersunt, pro qualibet ipsarum horarum 40. dies. Illi autem, qui per octavam illius festi matutinalibus, vespertinis, missæ, ac prædictarum horarum officiis intersunt, 100. dies singulis ipsius octavæ diebus, ex concessione Urbani IV. constit. *incip.* Transiturus::: qui anno 1262. festum SS. Corporis Christi celebrandum instituit. Martinus vero V. anno 1429. const. *incip.* Ineffabile::: supradictas indulgentias ampliavit, id est, 200. dies pro missa, 200. pro matutino, 100. pro utrisque vesperis festi, & pro qualibet hora privata 50. dies. Infra octavam autem pro singulis matutinis, & missis, & vesperis 100. dies, ac pro horis privatis 40. dies. Tandem Eugenius IV. an. 1433. constit. *incip.* Excellentissimum::: relatas Martini V. indulgentias duplicavit tam pro festo, quam pro octava; in summa omnibus inclusis, dictæ indulgentiæ pro matutino, missa, & utriusque vesperis festi sunt 400. dies pro unaquaque actione: pro qualibet horarum privatarum 160. dies: Et in cujuslibet octavæ diebus pro singulis matutinis, vesperis, & missis 200. dies ac pro reliquis horis 80. dies: Et pro interessentibus processionibus 200. Vide compendium privilegior. Fr. Minorum, & aliorum *verb.* Indulgentiæ quoad seculares §. 7. *post num.* 2. *vers.* Indulgentiæ::: Bullarium Cherubini, & Wadingum suis respective locis & annis.

Easdemmet indulgentias lucrantur interessentes officiis, & missis festi, & totius octavæ Conceptionis Immaculatæ B. M. Virginis, & respective recitantes, ac celebrantes ex concessione Sixti IV. anno 1476. const. *incip.* Cum præexcelsa:::

Item easdem indulgentias lucrantur dicentes 5. Pater, & Ave, ac simul assistentes officio, & missæ festi SS. Nominis Jesu, & respective recitantes, ac celebrantes ex concessione Clementis VII. anno 1530. constit. *incip.* Salvatoris:::

Item easdem indulgentias lucrantur interessentes officio, & missæ festi Transfigurationis D. N. J. C., & respective recitantes, & celebrantes ex concessione Calisti III. ann. 1457.

Assistentes matutino, missæ, & vesperis Visitationis B. M. V. lucrantur 100. dies indulg. ceteris autem horis 40. & sic respective recitantes, & celebrantes, ex concessione Bonif. XI. an. 1390.

Quoad indulgentias attendenda est constit. Bened. 28
XIII. *incip.* Salvatoris::: edita 28. Apr. 1725. in qua
conceditur Christifidelibus omnibus facultas applicandi
indulgentias, anno Jubilæi durante suspensas, per
modum suffragii animabus defunctorum.
Alia ad rem. Vide *verb.* Jubilæum. 29
* Indulgentiæ per visum à Domino acceptæ non ad- 30
mittuntur sub fide referentis. Bened. XIV. tom. 1. cons-
tit. 141. *incip.* Sollicitudini §. 40. Indulgentia centum die- 31
rum conceditur recitantibus genibus flexis singulis fe-
riis sextis quinquies orationem Dominicam, & toties
salutationem angelicam, ad sonum campanæ hora ter-
tia post meridiem, in memoriam passionis, & agoniæ
Domini nostri Jesu Christi. Idem constitut. 2. *incip.* Ad 32
passionis::: ubi injungit, & in virtute S. Obedientiæ
mandat ob id Parochis, Rectoribus, aliisque quocum-
que nomine appellatis superioribus, ut campanam unius-
cujusque ecclesiæ hujusmodi pulsari faciant tali hora.
Indulgentiæ concessæ visitantibus ecclesias Urbis 33
per octavam Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli ab
eodem Pontifice constit. 83. *incip.* Admirabilis::: refe-
runtur in *tom.* 2. *ad verb.* Capella::: Vide *ibi.* Indulgen-
tia plenaria conceditur pro ecclesia patriarchali Maro- 34
nitarum quater in anno, & pro aliis cathedralibus ejus-
dem nationis bis in anno. Idem constitut. 79. *incip.*
Nuper §. 11.
Indulgentiarum communicatio inter confratres B. M. 35
V. de Monte Carmelo, & tertiarios Cappuccinorum S.
Francisci revocatur, idem constitut. 94. *incip.* Romanus Pontifex:::
Indulgentia centum dierum concedi potest à Car- 36
dinali Majori Pœnitentiario omnibus Christifidelibus,
qui se pœnitentiali virga tangendos, pie, reverenterque in tribus Urbis Basilicis ipsi submiserint. Idem const. 95. Pastor bonus.
Indulgentiæ visitantibus ecclesiam concessæ acquiri 37
possunt, absque eo quod SS. Sacramentum expositum sit. Idem tom. 2. constitut. 5. *incip.* Accepimus in civitate:::
Indulgentiæ orationem mentalem docentibus, & pe- 38
ragentibus de novo conceduntur; idem const. 32. *incip.* Quemadmodum:::
Indulgentia plenaria orationem mentalem quotidie 39
per mensem, per duos quadrantes, vel saltem per quadrantem horæ peragentibus, ac confessis, & sacra Communione refectis conceditur; idem *ibid.* Vide *tom.* 5. *verbor.* Oratio *sub numer.* 32. ubi affertur dicta constitutio.
Indulgentia plenaria in articulo mortis applicari 40
conceditur auctoritate apostolica ab Episcopis, & Ordinariis inferioribus, etiam per alios subdelegatos. Idem constit. 34. *incip.* Pia Mater:::
Ad eam acquirendam, injungitur specialiter ægris 41
moribundis acceptatio mortis spiritu resignationis. Id. *ibid.* Vide *tom.* 5. *verb.* Moribundus, *sub num.* 38.
Indulgentia plenaria conceditur per omnes eccle- 42
siasticæ ditionis diœceses iis, qui confessi, & sacra Communione refecti, SS. Sacramentum expositum visitaverint diebus bacchanalibus; idem constit. 45. *incip.* Inter cetera.
Præfatam indulgentiam ad omnes ecclesias catho- 43
lici orbis pro triduo expositionis SS. Sacramenti in hebdomada sive Septuagesimæ, sive Sexagesimæ, aut Quinquagesimæ, vel in singulis prædictis hebdomadis, vel in sola feria V. infra hebdomadam Sexagesimæ, nuperrime extendit Clemens XIII. ut patet ex sequenti declaratione Sacr. Congr. Indulg. videlicet.

"Cum aliàs san. mem. Benedictus XIV. ad frequen-
"tes Episcoporum pontificiæ ditionis querelas graviori-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

»bus abusibus, qui bacchanalium tempore irrepserant, »opportunoque remedio occurrere concupierit, perspe»xeritque in aliquibus ecclesiis salutari consilio insti»tutam esse SS. Eucharistiæ Sacramenti expositionem per »tres dies sive in hebdomada Septuagesimæ, sive in »altera Sexagesimæ, aut Quinquagesimæ ante diem Ci»nerum, ad hoc præcipue ne fideles tempore tentatio»nis à via Domini recederent, & in prædictis eccle»siis pie orantes divina impetrarent auxilia, universis »utriusque sexus christifidelibus confessis, & Sacra »Communione refectis, qui easdem ecclesias, in quibus »venerabilis expositio sive in uno, sive in singulis præ»dictis tridui fieret, devote visitarent, indulgentiam »plenariam misericorditer concessit & indulsit. Hinc »SS. D. D. N. Clemens divina providentia Papa XIII. se»dulo recogitans præfatam Augustissimi Sacramenti ex»positionem plurimum hisce diebus profuisse ac dein»ceps fore profuturam, eamdem plenariam indulgen»tiam, ad quascumque catholici orbis ecclesias ubicum»que locorum existentes, ubi venerabilis expositio sive »in hebdomada Septuagesimæ, sive Sexagesimæ, aut »Quinquagesimæ, sive in singulis prædictis hebdoma»dis per tres dies, atque etiamsi tantummodo in feria »quinta infra hebdomadam Sexagesimæ peragatur, ex »uberi pontificiæ charitatis fonte benignissime extendit.

»Datum Romæ ex Secretaria Sacr. Congr. Indulgen»tiarum die 23. Julii 1765."

44 Docentes rudes homines publice vel privatim orationis mentalis regulam, & modum, itemque qui publice docentes auscultaverint, dummodo vere pœnitentes ac Sacra Communione refecti, toties quoties lucrantur septem annos & totidem quadragenas de vera
45 indulgentia. Item si assidue eo convenerint, semel in mense, vere pœnitentes, & Sacra communione refecti, orantesque pro more in indulgentiis consueto, indulgentiam plenariam, defunctis etiam applicandam, lucrantur; quam pariter ita obtinent ii, qui toto mense, unico saltem horæ quadrante singulis diebus orationi mentali dant operam, dummodo vere pœnitentes, & confessi, Eucharistiam sumpserint, & orent pro concordia &c. Concedente hæc omnia in Bull. *incip.* Quemadmodum::: Bull. *tom.* 2. *num.* 23. Vide *verb.* Oratio *num.* 32.

46 Indulgentias in forma Jubilæi concessas abrogavit Clemens VIII. aliique Pontifices; quare si forte agatur de aliqua ejusdem tenoris indulgentia, videndum erit, num post hæc decreta concessa fuerit, ut ex tractatu de indulgentiis P. Theodori *part.* 2. *cap.* 4. §. 2.

47 Clemens XII. in suo brevi dato *die* 4. *August.* 1736. indulgentiam plenariam die ad libitum quotannis eligenda, concessit iis, qui anno integro ad pulsum campanæ sub horam noctis recitaverint psalm. *De profundis*, vel semel orationem Dominicam, & salutationem Angelicam, cum versiculo *Requiem* in suffragium defunctorum; dummodo ea die confessi, & Communione refecti preces pias effuderint pro consueto more. Singulis vero diebus toties quoties eamdem orationem ad signum campanæ recitantes centum indulgentiæ dies consequuntur. *Institut. eccles.* 61. §. 5.

48 Operæ prætium est hic addere etiam indulgentias concessas per decretum S. C. pie & devote atque ex corde recitantibus actus virtutum theologicarum Fidei, Spei, & Charitatis, ut constat ex sequenti notificatione.

»Animadvertens SS. D. N. Benedictus PP. XIV. »quam utiles, quinimmo necessarii sint ad æternam »salutem theologicarum virtutum actus, *Fidei* videli»cet, *Spei*, *& Charitatis*, ut omnes utriusque sexus »christifideles ad illorum exercitium excitaret, audito »voto Sacr. Congregationis indulgentiis sacrisque reli»quiis præpositæ, indulgentias pro iisdem actibus à »san. memor. Benedicto XIII. die 15. Januarii anni »1728. concessas benigne confirmavit, plenariam ni»mirum cum facultate eam fidelium defunctorum ani»mabus applicandi, semel in mense ab iis, qui quo»tidie per mensem præfatos actus pie, devote, & ex »corde peregerint, die nempe ab unoquoque eligen»da, in qua vere pœnitentes, confessi ac Sacra Com»munione refecti, pro christianorum principum concor»dia, hæresum extirpatione ac S. matris ecclesiæ exal»tatione, ut decet, oraverint, nec non aliam simili»ter plenariam, in mortis articulo. Ut autem commis»sas sibi oves ad frequentiorem hujusmodi actuum usum »alliceret Sanctitas sua, indulgentiam septem annorum, »totidemque quadragenarum, cum eadem applicatio»nis facultate, quæ juxta ejusdem sui prædecessoris con»cessionem semel tantum in die consequi poterat, ad »quamlibet antedictorum actuum piam &c. ut supra »recitationem clementer extendit.

»Declaravit insuper Sanctitas sua, præfatas omnes »indulgentias addictas minime esse certis, determina»tisque verbis, propterea que unumquemque uti posse »in recitatione dictorum actuum qualibet formula, »dummodo in ea singularum virtutum theologicarum »specialia motiva exprimantur." = *Datum die* 28. *Januar. an.* 1756. = Fr. J. Card. Portocarrero Præf. = *A. E. Vicecomes Sacr. Congr. indulg. Secr.* *

49 An superiores cujuscumque ordinis, sive instituti, ceterique habentes facultatem communicandi privilegia &c. possint privilegia, & indulgentias ampliare, & limitare pro sui arbitrio in aggregationibus? Sacr. Congreg. indulgentiarum *die* 5. *Februar.* 1748. *in respons. ad primum dubium* respondit *Negativ.* Vide *verb.* Altare privilegiatum *sub num.* 29.

50 An indulgentiæ concessæ ecclesiis alicujus ordinis, congregationis, vel instituti, censeri debeant concessæ etiam ecclesiis tam parochialibus, quam non parochialibus ab ejusmodi ordine &c. dependentibus, sive à monachis, aut fratribus, vel religiosis respective administrari solitis; Sacr. Cong. indulg. &c. *die* 30. *Julii* 1748. respondit *Negative.* Vide decretum præfatæ Cong. desuper editum *verb.* Altare privilegiatum *sub n.* 29. 2. *loco.*

51 Ejusdem *Sacr. Congr. indulgentiar.* decreta, quorum primo omnibus ecclesiis parochialibus orbis christiani altare privilegiatum quotidianum conceditur; altero vero missæ omnes, quæ in die commemorationis omnium fidelium defunctorum ubicumque, & à quocumque Sacerdote celebrantur, indulgentiis donantur perinde ac si ad altare privilegiatum celebrarentur; vide dict. *verb.* Altare privilegiatum *sub num.* 33. *&* 34.

52 Quoad indulgentiam *art.* 5. *num.* 62. *in fine*, observandum est novissimum breve ut sequitur.

BREVE

DI PAPA BENEDETTO XIV.

In confermatione del S. esercizio della via Crucis da erigersi da' religiosi sì osservanti, che riformati soggetti al ministro generale dell' ordine serafico.

Ad futuram rei memoriam.

"Cum tanta sit passionis, crucis, & mortis Domini »nostri Jesu Christi vis, ut nullum reperiatur tam »efficax remedium ad curandum conscientiæ vulnera, »quibus infirmitas humana quotidie per peccatum sau»ciatur, necnon ad purgandam mentis aciem, divino»que amore inflammandam, quàm passionis, crucis, »mortis, atque vulnerum ejusdem Redemptoris nostri »sedula meditatio; ut christifideles in hac nobis totius »causa Beatitudinis occupati quotidie sese alacrius exer»cerent, nec Catholicæ Ecclesiæ Patres, nec Roma»ni Pontifices prædecessores nostri umquam destiterunt, »quin assiduis monitis, exhortationibusque, & profusis »cœlestium thesaurorum elargitionibus persuaderent, al»licerent, ac locupletarent. Sane fel. record. Clemens »PP. XII. prædecessor noster, non solum cetera ad »recolendam potissimum tantorum passionis, crucis, & »mortis Dominicæ mysteriorum memoriam, aliàs ab iis»dem prædecessoribus concessa, & impertita indul»gentiarum, ac peccatorum, relaxationum, remissio»numque munera, quæ & ipse confirmavit, ac de »novo elargitus fuit, verum etiam viam rationemque »in via Crucis, seu Calvarii, ut dicitur, pie peragen»da traditam aliis Apostolicæ suæ providentiæ regulis »ordinavit disposuitque, prout clarius intelligitur ex ip»sis Clementis prædecessoris in simili forma brevis li»teris tenoris sequentis, videlicet:" (Easdem literas, quarum hic fit mentio, & cetera ad idem conducentia vide *supra art.* 5. post constitutionem *incip.* Inter plurima::: sunt seq. quæ *incip.* Exponi::: Quoniam::: Avendo::: *usque* ad eam quæ *incip.* Il paterno:::)

35 Hic ad complementum in indulgentiis juvat adducere sequentem tabulam traditam *in Cœremoniali seraphico impresso Mediolani anno* 1744. *typis Donati Grisolfi part.* 3. *cap.* 19. *ibidem.*

Tavola de' Crepusculi della sera, durante i quali, (come nota il Calendario Romano) durano le indulgenze, concedute in sino al tramontar del Sole.

1 Gennajo. Ora una, è un quarto, all' orologio della campana.
25 Febbrajo. Ora una.
1 Aprile. Ora una, è un quarto.
1 Maggio. Ora una, è mezza.
1 Giugno. Ora una, è tre quarti.
13 Luglio. Ora una, è mezza.
26 Agosto. Ora una, è un quarto.
27 Settembre. Ora una.
1 Novembre. Ora una, è un quarto. *

APPENDIX,

Sive novus de Indulgentia.

ARTICULUS.

Si propriis in locis additæ fuissent juxta monitum censorum adnotationes, omittere hunc articulum potuissem; sed cum, me absente, typis jam consignata fuerint, quæ Auctor de indulgentiis disputat, sine debitis animadversionibus, quibus notatæ à censoribus propositiones indicarentur, exponerentur, vel confutarentur, & cum nonnullæ quoque desiderentur ad perfectam declarationem ecclesiasticæ circa indulgentias disciplinæ, novum hunc addere articulum operæ prætium fuit; In quo articulo paucis explicatur, quid indulgentia sit, & quinam in antiqua ecclesia ejusdem fuerit usus, quæque variandæ disciplinæ causa; ac Ferratianæ illæ opiniones, quæ minus tutæ, vel falsæ visæ sint, refelluntur; Et nonnulla decreta recensentur.

I. Indulgentiæ itaque nomine intelligimus *remissionem pœnæ temporalis, qua remissa jam culpa luenda forte in foro interno coram Deo valida, facta extra Sacramentum per applicationem thesauri ecclesiæ ab eo qui potestate prædictus sit.* Definitio quatuor complectitur partes indulgentiæ essentiales: *Primo* enim indicat remissa culpa superesse, posse ac solere pœnam, peccato, ita exigentibus divinæ justitiæ legibus, debitam atque in præsenti, vel in futuro sæculo luendam remitti: *Secundo* remissionem hanc valere etiam coram Deo, ita ut quam ecclesia modo concedenti condonare velit, pœnam, Deus non amplius exigat: *Tertio* ait per applicationem ecclesiæ hanc fieri remissionem: thesaurus vero ecclesiæ bona spiritualia sunt, quorum distributio ecclesiæ concredita est. Bona hæc sunt merita Christi Domini, & Sanctorum omnium, atque fidelium. Sanctorum autem merita in ecclesiæ thesauro collocantur, non ut quidpiam addatur meritis Christi Domini, quæ infinita sunt, & quidquid meriti est in Sanctis gratia ex illis prodeunte efficiunt; sed ut pateat Sanctorum communio in ecclesia, quæ est corpus mysticum Christi Jesu, & ipse ejusdem caput, quod perficit membra sua, quibus veluti instrumentis utitur communicando illis Spiritum, & omnem salutarem motum per gratiam suam. In hac definitione non determinatur modus, quo thesauri applicatio fieri debeat; quo fit, ut ad indulgentiæ substantiam sufficiat aliquo modo fieri hanc applicationem, vel ex parte saltem præcipua thesauri, quæ

in Christi meritis sita est, non enim necessario requiritur, ut simul fiat ob merita Sanctorum, ut post Bellarm. notavit Amort, quamvis laudabiliter ita fiat, ac primis quoque ecclesiæ temporibus in indulgentiis non tantum meritorum Christi, sed etiam Sanctorum habita ratio fuerit. *Quarto* tandem designatur applicationem hanc ab eo fieri oportere, cui regendæ ecclesiæ, ligandi, & solvendi, atque clavium potestas concessa fuit. Huic etiam bonorum ecclesiæ administratio concredita fuit.

II. Disputare theologi solent, concurrant ne merita dicta ad indulgentias per modum impetrationis, an solutionis? Sed levis momenti est hujusmodi quæstio, atque utroque concurrere modo probabilius videtur. De priori modo nulla controversia est; quod vero secundo modo concurrant, facile patet. Nam justi non pro se tantum, sed pro aliis satisfacere valent quantum ad dibitum pœnæ temporalis; immo & mereri de congruo possunt peccatoribus pœnitentiæ donum. Hæc autem justi non præstant, nisi in virtutem meritorum Christi, cujus spiritu aguntur tamquam membra vitæ. Etenim Augustino teste lib. contra Parmen. *Hic est unus verusque mediator noster, & advocatus, pro quo nullus interpellat, sed ipse pro omnibus aliquando quidem per membra Corporis sui, quæ pro se invicem sollicita sunt.*

III. Orthodoxa fides docet, ut optime auctor ostendit, in ecclesia potestatem esse concedendi indulgentias, earumque usum salutarem fidelibus esse. Nam ecclesiæ ligandi, & solvendi, remittendi peccata, & clavium potestas concessa est, & quæ ipsa remittit, vel solvit in terris, remissa, & soluta habentur in cœlis, ut ex dictis constat. Ex iis vero Patres omnes colligunt collatam Apostolis, eorumque successoribus potestatem injungendi pœnitentibus satisfactorias pœnitentias, & relaxandi: Patrum testimonia obvia sunt. Usus vero indulgentiarum ex perpetua, & constanti traditione comprobatus rem ulterius confirmat. Paulus enim 2. *ad Corinth.* 2. erga incestuosum Corinthium hac usus est indulgentia, *ne*, inquit, *abundantiori tristitia absorberetur.* Quæ verba Chrysost. hom. 11. in 2. ad Corinth. ita exponit, *Ex ea re docemur, quod non solum ad peccatorum naturam, verum etiam ad mentem habitumque pœnitentium oportet moderari disciplinam.* Indulgentias præterea secundo ecclesiæ seculo probavit Tertull. antequam ad Montanistas transisset, in lib. quem scripsit *ad Martyres cap.* 1. Cyprianus pluries scribit ad Martyrum preces ecclesiam in more habuisse remittere pœnas pœnitentibus. Usus præterea indulgentiarum in antiqua ecclesia constat etiam ex relaxatione pœnitentiæ, quæ fiebat ab Episcopis in cœna Domini iis, qui per Sacramentalem absolutionem initio quadragesimæ à Presbyteris absoluti fuissent, ut pluribus ostendit Amort *dissert. prælim. de indulg.* §. 11.

IV. Ex antiquo ecclesiæ usu constat hanc relaxationem pœnæ canonicæ validam fuisse etiam coram Deo. *Primo*, quia Episcopi in relevatione pœnæ canonicæ utuntur deprecatoria formula simili illi, qua absolutionem sacramentalem concedebant, & in utraque absolutionem petebant à peccatis in remedium animæ, ut videre est in antiquo ordine Romano. *Secunda*, quia tempore Sancti Cypriani fideles putabant se liberari à Numinis vindicta & ira Dei, si Martyrum intercessione obtinuissent relaxationem pœnæ canonicæ, ut legere est *in Cypriani Epistolis. Tertio* quia Tertull. *lib. de Pudicitia cap. ult.* testatur, hanc fuisse universalem ecclesiæ persuasionem, ut meritis ac satisfactionibus Martyrum peccata remitterentur, sive pœnæ peccatis debitæ. Idem præterea constat ex Epist. Cleri Romani ad Cyprianum, & ex S. Ambrosio *lib. de Pœnit.* ubi ait, *Tota ecclesia suscipit onus peccatoris, cui compatiendum & fletu, & oratione, & dolore est, & quasi fermento ejus se totam conspergat, aut per universos ea, quæ superflua sunt in aliquo pœnitentiam agente viritim misericordiæ aut compassionis velut collativa quadam admixtione purgentur.* Ex eodem de pœnitentia *lib.* 2. *cap.* 3. habemus, fieri consuevisse remissionem pœnæ canonicæ in primitiva ecclesia ob inter-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

tercessionem, & merita Sanctorum; Et ex Tertulliano *lib. de Pœnit. cap. 9. aliisque.*

V. Indulgentiæ remittunt pœnam temporalem sive injunctam, sive injungendam. Audiatur S. Thomas *in supplem. quæst.* 25. *art.* 1. “Quidam dicunt, quod »non valent ad absolvendum à reatu pœnæ, quam quis »in purgatorio secundum Dei judicium meretur, sed »valent ad absolvendum ab obligatione, qua Sacerdos »obligavit pœnitentem ad pœnam aliquam, vel ad quam »obligatur etiam ex canonum statutis. Sed hæc opinio »non videtur vera. Primo quia est expresse contra privilegium Petro datum, cui dictum est, *ut quod in terra remitteret, in cœlo remitteretur*: unde remissio, »quæ fit quantum ad forum ecclesiæ, valet etiam quantum ad forum Dei. Et præterea ecclesia hujusmodi »indulgentias faciens magis damnificaret, quam adjuvaret, quia remitteret ad graviores pœnas, scilicet »purgatorii, absolvendo à pœnitentiis injunctis. Et ideo »aliter dicendum quod valent, & quantum ad forum »ecclesiæ, & quantum ad Judicium Dei, ad remissionem, & absolutionem, sive sit injuncta, sive non.” Ita theologi omnes, & quidem jure meritoque: nam potestas ecclesiæ collata Matthæi XVI. absoluta est, & nulla similitudine circumscripta: neque in traditione fundamentum est ullum, quo restringere cogamur hanc potestatem ad pœnas in Sacramento injunctas, vel per canones constitutas. Et quamvis aliquando hac reperiantur concessæ formula indulgentiæ de pœnis injunctis, communiter tamen absque hac formula concessæ reperiuntur à Bonifacio VIII. in Extrav. *Antiquorum*, à Clem. VI. in Extrav. *Unigenitus*, à Sixto IV. in extrav. *Quemadmodum*, & ab aliis Summis Pontificibus, qui plenissimas indulgentias concedunt, hoc est, quantum se extendit eorum potestas. In hypotesi quod concedantur indulgentiæ sub hac formula de injunctis, Cardin. Bell. *c.* 7. *l.* 1. *de Indulg.* negat illas extendi ad pœnas injungendas; sed Suarez, & alii bene multi affirmant.

VI. De indulgentiarum origine, & variatione hæc Mabillonius scribit. Indulgentiarum triplex quasi gradus considerari potest, *unus* tempore Apostolorum, qualis fuit rexalatio ab excommunicatione incesto illi Corinthio inflicta per Apostolum Paulum. *Secundus* tempore Martyrum, cum ab eorum preces publica quibusdam pœnitentia remittebatur. *Tertius* sub defectum pœnitentiæ publicæ, quæ sæculo 9. non parum minui cœpit. Ab eo tempore datæ sunt ad remissionem pœnæ peccatis impositæ, aut debitæ quædam indulgentiæ aliæ aliis ampliores. Vigebat tamen per ea tempora pœnitentiæ publicæ usus, sed ea redimi vel missis, aliisque suffragiis, vel eleemosynis, vel sacris peregrinationibus, aut piis operibus poterat. Patribus Concilii Cloveshoviensis anno 747. visa est nova pœnitentiæ per eleemosinas redemptio *nostra adinventio, periculosa consuetudo*; Sed paulatim hæc redemptio prævaluit. Postea vero compendiosior visa est indulgentiarum via. Istæ mortuis primum concessæ videntur. Nam Joannes Papa VIII. Indulgentiam his, qui in bello contra paganos an. 858. occubuerunt, vel in futurum occumberent, concessit, eamdemque gratiam petiere Bajoariæ Episcopi pro Arnulpho Imperatore mortuo à Joanne IX. cujus animam ipsius potestate absolvi postularunt. At vivis Salomon Constantiensis Episcopus in cœna Domini indulgentiam dedisse perhibetur apud Ekkehardum, id est, absolutionem, quæ in cœna Domini quotannis ab Episcopo impertiri solebat. Sed alia est indulgentiarum notio, cum peccatorum pœna vel partim, vel omnino remittitur, unde plenariæ indulgentiæ, aut definiti temporis dicuntur. Si fides scholasticis habenda foret, concessæ hac ratione indulgentiæ fuere à Sergio II. qui indulgentiam trium annorum, & trium quadragenarum omnibus visitantibus ecclesiam SS. Silvestri, & Martini in montibus concessisse traditur, à Gregorio Magno, quem septem annos de Indulgentia concessisse perhibent in stationibus Romæ ad ipso constitutis, immo & à S. Silvestro. Sed hi etsi maximi theologi habeantur, tamen infelices passim sese ostentant historicos, & fidem hac in re non merentur, ut optime ostendunt Mabillonius *in Præf. ad seculum 2. Benedictinum*, Papebrochius *in conatu chronologico historico dissert.* 17. aliique eruditissimi viri; qui luculenter ostendunt indulgentiarum usum, qua ratione hodie in ecclesia conceduntur, undecimo seculo antiquiorem non esse.

VII. Certo constat, Alexandrum II. an. 1070. peracta Lucensis ecclesiæ dedicatione statuisse, *ut octo dierum spatio dedicationis memoria perageretur, concessa indulgentia pœnitentiæ*, ut habetur in codice MS. ejusdem ecclesiæ qui in Vaticana Bibliotheca asservatur. Sed deest ibi specificatio ipsius indulgentiæ, quæ tamen habetur in quadam Honorii II. Bulla, in qua iis, qui intra novem dies ad celebritatem convenissent consecrationis ecclesiæ Casæmarii, *de illius pietate confisi, qui est peccatorum remissio, de injunctis pœnitentiis annus unus misericorditer relaxatur. Hæc tunc erat indulgentia maxima*, inquit Papebrochius, *postea cœperunt aliis ad annorum numerum ampliorem addere etiam quadragenas.* Circa hæc eadem tempora concedi cœperunt indulgentiæ Basilicæ Vaticanæ, quas recenset Nicolaus IV. in bulla relata ab Onuphrio Panvinio in libello de septem ecclesiis Urbis, per hæc verba: “Sicut ad nos tam ex scriptis antiquis in basilica ipsa »repertis, quam ex Seniorum Canonicorum ejusdem »basilicæ relatione pervenit, prædecessores nostri omnibus vere pœnitentibus, & confessis ad eamdem ecclesiam venientibus reverenter, videlicet in Nativitate »Domini.... septem annorum, & septem quadragenarum, & ab octava Pentecostes hinc ad festum B. Petri.... die quolibet trium annorum, & trium quadragenarum.... à principio Quadragesimæ usque ad festum Paschæ quolibet die, necnon in festivitatibus B. Mariæ unius anni, & quadraginta dierum remissiones suorum peccatorum concesserunt.” Has Nicolaus Pontifex ratas habuit, & deinceps confirmavere, atque auxerunt Bonifacius VIII. Clemens VI. Urbanus VI. Nicolaus V. & alii Summi Pontifices, ut inquit idem Panvinius. Circa finem undecimi seculi occurrunt quoque indulgentiæ concessæ proficiscentibus ad bellum sacrum, aut certe ad illud contribuentibus. En Canon 2. Concilii Claromontani Urbani II. auctoritate celebrati: *Quicumque pro sola devotione, non pro honoris, vel pecuniæ adeptione ad liberandam ecclesiam Dei Jerusalem profectus fuerit, inter illud pro omni pœnitentia reputetur.* Vide catalogum harum indulgentiarum apud Amort *de Indulgentiis part.* 2. *pag.* 4. *& seq.* Habes itaque indulgentiarum originem, varietatem, atque initium illarum, quæ nunc ampliores etiam conceduntur.

VIII. Inquirendum modo est, *An disciplina ecclesiæ circa usum indulgentiarum subierit variationem quoad substantiam*? Responsionem transcribendam duxi ex P. Eusebio Amort, qui ait, ecclesiam in collatione indulgentiarum retinuisse semper eumdem spiritum, & disciplinam quoad usum, invariatam quoad substantiam mansisse. Idque comprobat ex comparatione veterum, recentiumque indulgentiarum, quo recensemus ordine.

1. “Anquitus relaxatio pœnæ fiebat, quando fideles pœnitentes admittebantur ad Sacram Communionem. Nunc etiam ordinaria indulgentia connectitur cum Sacra Communione, quia ordinarie ad lucrandam indulgentiam requiritur Communio.

2. »Antiquitus in articulo mortis fere omnes habebant plenariam indulgentiam, quia omnes admittebantur ad Sacram Congregationem, sicque *ad Dominum dimittebantur*: licet pro foro externo dein, si »reconvalescebant, debuerint supplere opera pœnitentiæ. Nunc etiam omnes fideles in articulo mortis, si »voluerint uti gratiis Apostolicis per aggregationem »in confraternitates, habent similiter plenariam indulgentiam.

3. »Antiquitus indulgentiæ non poterant conferri nisi ab Episcopis; numquam autem à Presbyteris, nisi haberent concessionem ab Episcopo. Nunc »etiam plenariæ non applicantur nisi ex commissione »Summi Episcopi; v. g. dum indulgentiam in articulo »mortis, vel aliàs per specialem formulam pœnitenti »applicant; qui mos jam à multis seculis invaluit.

4. »Antiquitus omnibus ad omne opus bonum apertus stabat thesaurus ecclesiæ ex communione juxtorum omnium non restricta à pastoribus ecclesiæ, & »specialiter impensa per preces, ac vota Antistitum. »Nunc etiam ad omne opus bonum in confraternitatibus apertus stat thesaurus ecclesiæ per applicationem »specialem indulgentiæ.

5. »Antiquitus offerebantur ab ecclesia pro pœnitentibus, ac aliis specialiter participantibus de thesauro »ecclesiæ justorum intercessione & opera. Idem nunc »per Prælatos fit, qui concedunt indulgentias, ut Deo »offerant de thesauro ecclesiæ.

6. »Antiquitus Episcopi habebant potestatem relaxandi partem pœnitentiæ, non totam. Nunc etiam jam »à multis seculis non habent potestatem indulgentiam »concedendi excedentem 40. vel 100. dies.

7. »Antiquitus requirebantur opera ardua ad obtinendum indulgentiam. Nunc etiam Pontifices, ut in »decursu probabitur, jam sæpius declararunt, se nolle »applicare plenum fructum indulgentiarum, nisi iis, qui »se per opera pœnitentiæ congruæ disposuerint, ac »dignos reddiderint.

8. »Antiquitus modum indulgentiarum, ac relaxationum ex tacito consensu Summi Pastoris regulabat »frequenter communis sensus, & consuetudo ecclesiæ; »& quando oriebatur dubium, aut fiebat excessus in »rigore, aut laxitate, opponebant limites summi Antistites ecclesiæ. Sic enim Zepherinus indulsit primus »mæchis veniam, ut testatur Tertullianus, & Nicolaus primus præcripsit modum relaxationum pœnitentialium Episcopis Germaniæ, ut patet ex ejus epistola, quam, dum lustrarem bibliothecas Bavariæ, reperi in manuscripto codice seculi duodecimi in Canonia ad S. Nicolaum Passavii, estque hactenus inedita.

9. »Antiquitus ex toto Orbe concurrebatur ad sepulcrum BB. Apostolorum Petri, & Pauli, ut ostendit P. Gretserus *lib.* 2. *de Peregrinationibus cap.* 9. »10. 11. 12. 13. 14. 15. Omnes gentes eo confluebant, »ut obtinerent patrocinium Principis Apostolorum, ut »testatur S. Chrysostomus, S. Augustinus, Fortunatus, S. Gregorius, &c. Confluebant præcipue, ut obtinerent relaxationes pœnæ canonicæ, ut textatur Concilium Cabillonense anno 815. & postmodum Selegunstadiense. Nunc autem dum plerisque ob alium »statum politicum regnorum, & divisionem linguarum post Romanæ linguæ interitum non amplius datur tam facilis accessus Romam, summus Pastor præstat absentibus, quod præsentes requirere non possunt »beneficium, & ut in suis bullis communiter exprimit, *confisus de Omnipotentis Dei misericordia, & »BB. Apostolorum Petri, & Pauli orationibus* cuivis »pro modo suæ congruæ dispositionis relaxat facinora.

10. »Antiquitus relaxabantur *v. g.* septem anni, vel »integra quadragesima, & sensus erat, quod peccatum, »cui talis pœnitentia debebat injungi, foret ab omni »pœna liberum. Nunc similiter relaxantur *v. g.* septem »anni, vel 40. dies, seu quod idem est Carena, aut »quadragesima. Sensus autem est, ut mihi videtur, quod »peccatum, cui talis pœnitentia secundum canones deberet injungi, sit ab omni pœna liberum; vel ut aliis »videtur, quod tantumdem pœnæ in purgatorio luendæ, quantum tali pœnitentiæ neglectui responderet, »relaxetur, in quo iterum nulla est differentia, cum »antiquitus indulgentiæ pariter valuerint coram Deo.”

Objicies primo. Manifestum est, quod per copiosas indulgentias nervus disciplinæ ecclesiasticæ, & rigor satisfactionum pro peccatis sit penitus enervatus. Antiquitus enim non conferebantur, nisi post laboriosam, & longam pœnitentiam; nunc dantur pro levissimis operibus, & creberrime. Ergo per has indulgentias introducta est enormis mutatio in ecclesia. Respondeo, antiquitus pro iis hominibus, qui pro peccatis occultis non valuerunt ultro subire publicam pœnitentiam, ad quod non obligabantur, ut P. Francolinus *lib.* 2. *de Pœnit.* ostendit, tot, immo plures fuisse indulgentias plenarias, quam nunc; quia omnes isti pœnitentes statim absolvebantur, & si volebant, statim admittebantur ad communionem; nec illis imponebatur ille antiquus ordo longus pœnitendi, nisi consilii causa, quia aliàs non essent promerituri largitatem indulgentiæ, ac plenitudinem remissionis, quod ipsum per modum dispositionis etiam in modernis indulgentiis requiritur, prout in hoc opere probabitur. Quod vero attinet rigorem illum pœnitentiarum veterum pro peccatis publicis dico, neque in hoc mutatum esse spiritum ecclesiæ, quia ecclesia illum rigorem non assumpsit, ut convenientem statui ecclesiæ perfecto, sed ut necessarium statui imperfecto, adeoque illum usurpavit ut adjiciendum, non ut retinendum. Hanc meam assertionem probo ex doctrina D. Cypriani, omnium Patrum rigorosissimi, qui dum reddita pace ecclesiæ rigorem suum plurimum temperavit, ut de hac sua moderatione tamquam de inconstantia fuerit reprehensus, hanc reddidit rationem, quod rigor fuit ecclesiæ utilior tempore persecutionum ad conservandam honestatem ecclesiæ coram gentibus ubique commixtis; sed benignitas tempore pacis sit utilior in plures. Idipsum contingere in moderna benignitate postmodum ostendam; interim D. Cyprianum audiamus. Epist. 52. sic habet: “Quoniam de meo actu »motus videris, mea apud te persona, & causa purganda est; ne me aliquis existimet à proposito meo »leviter recessisse, & cum evangelicum rigorem primo & inter initia defenderim, postea videar animum »meum à disciplina, & censura priore flexisse, ut his, »qui libellis conscientiam suam maculaverint, & nefanda sacrificia commiserint, laxandam pacem putaverim; quod utrumque non sine liberata diu, & ponderata ratione à me factum est. Nam cum prælium »gloriosi certaminis in persecutione ferveret, toto hortatu & pleno impetu militum vires fuerant excitandæ, & lapsorum mentes animandæ, ut pœnitentiæ »viam non solum sequerentur, sed & ad martyrii gloriam provocarentur... Sed persecutione sopita temperamentum salubri moderatione libravimus, ut nec »in totum spes communicationis lapsis denegaretur, nec »plus desperatione deficerent, & eo quod sibi ecclesia clauderetur, sicuti seculum gentiliter viverent, nec »tamen censura evangelica solverentur. Ac si minus »sufficiens Episcoporum in Africa (*idipsum nobiscum statuentium*) numerus videbatur, etiam Romam super hac re scripsimus ad Cornelium (*Papam*), qui & »ipse cum plurimis Coepiscopis habito Concilio in »eamdem nobiscum sententiam pari gravitare, & salubri moderatione consensit. De quo tibi necesse nunc »fuit scribere, ut scias, me nihil leviter egisse, sed nemini ex lapsis communicasse, quando erat (*occasio*) ut »lapsus coronam acciperet; postea tamen sicut medendi »vulneris utilitas exigebat, necessitati temporum succubuisse, & saluti multorum providendum putasse.” Hucusque D. Cyprianus, qui proin ostendit, in moderando rigore regulam esse necessitatem temporum, utilitatem multitudinis, & Romani Pontificis declarationem.

Videamus ergo nunc, quomodo Romani Pontifices antiquitus utendo rigore canonum, & nunc adhibendo eam moderationem, ut pœnitentiæ severioris modum relinquant communiter cujusvis arbitrio, semper respexerint ad necessitatem temporum, & utilitatem plurimorum. 1. Antiquitus christiani vivebant permixti cum gentilibus, qui majorem concipiebant reverentiam erga ecclesiam, si viderent, vitia tam severe elui. Itaque ad conciliandam hanc venerationem, & conversionem gentilium congruum erat uti tali remedio; & utilitas paucorum fidelium debebat cedere publicæ honestatis ecclesiæ. 2. Natura christianorum plurimorum recenter ex gentilismo conversorum in populi magna parte erat adhuc nimis barbara, & vitiis dedita, ut posset mille exemplis per decem prima secula demonstrari; talis autem natura timore, ut servilis, durius tractari debuit, quia ut Sapiens ait: *Disciplina Servo.* 3. Illis temporibus plurima scelera non coercebantur legibus civilibus, maxime fornicatio, mollities, sodomia, perjuria extrajudicialia, blasphemiæ, & universim omnes transgressiones legum ecclesiæ, cum ergo ecclesia tunc non habuerit aliud medium expurgan-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.